

הלכות מעשיות

שיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח-חי מאזוז שליט"א

גליון קב"ה

שודר בערוץ "קול ברמה" במסגרת התכנית "בית ההוראה" – שאלות שנשאל הרב בבית ההוראה

העלון מוקדש לע"נ גאון עוזנו עטרת תפארת הפוסקים מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל

הלכות בשר וחלב (ב')

כיורים נפרדים לבשר וחלב. הכשרת כיוור. גדר דין "בחזקת בשרי". אפיית עוגה חלבית בתנור בשרי. נ"ט בר נ"ט דהיתרא לכתחילה ובדיעבד. שולחן נפרד לבשרי וחלבי. דין מים שנותרו בקומקום לאחר ששפך ממנו לתבשיל בשרי. חלב שעל גבי חצובה של גז. כף חלבית בתוך תבשיל פרווה בקדירה בשרית. שכח והשתמש בכלי חלבי לבשר. דין התבניות והרשת שבתנור בשרי. הילולת מרן ה"איש מצליח".

כיורים נפרדים לבשרי וחלבי

א. שאלה: מי שאין בדירתו שני כיורים נפרדים לבשר וחלב, מה עליו לעשות?
תשובת הרב: לכתחילה ודאי שיש להקפיד על כיורים נפרדים לבשרי וחלבי, אבל אצל השואלים אין אפשרות, ולכן ההלכה כך: אם משתמשים במים שבברז רק במים קרים בלבד, אז צריך לדעת שכמעט ואין חששות ותקלות בכך, מפני שבשאדם שוטף כלים, אינו יכול לעבור איסור בזה ששוטף כלים חלביים ובשריים ביחד. הבעיה מתחילה רק אם משתמשים בברז גם במים החמים, וכמו שמצוי ברוב הבתים. במקרה כזה יש בעיה, כיון שלפעמים יש בכיוור צלחת עם שאריות של גבינה וכדומה, וגם צלחת עם שאריות של בשר, וכשאדם פותח את הברז של המים החמים ושוטף את הצלחות, הגבינה והבשר מתערבבים יחד במים החמים (עי' ש"ך יו"ד סי' צ"ה סק"כ, ועוד). ולכן, במקום שאין שני כיורים, יש להקפיד שלא לשטוף את הצלחות במים חמים, או

שיזהר שלא יהיו כלים עם חלב וכלים עם בשר בכיוור בשעה שהוא שוטף את הכלים.
מה שאמרנו הוא מה שצריך לעשות לכתחילה. אבל מה הדין בדיעבד, אם אדם שטף כלים עם שאריות של חלב וכלים עם שאריות של בשר יחד במים החמים, האם הכלים נאסרו או לא?
יש בזה מחלוקת בהלכה. הרמ"א (סי' צה ס"ג) כותב: "אם עירה מים רותחים על כלים של בשר ושל חלב יחד, אפילו שומן דבוק בהם, הכלים מותרים, דאין עירוי מכלי ראשון ככלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם יבלעו זה מזה". כלומר, העירוי אינו יכול להבליע ולהפליט בבת אחת, ולכן אין הכלי נאסר. אבל הש"ך שם (סק"כ) ועוד פוסקים מקשים על דבריו, כי הרי ידוע שעירוי מכלי ראשון מבשל כדי קליפה, וכמו שנפסק להלכה בשולחן ערוך (או"ח סי' שיי"ח ס"י, ויו"ד סימן ס"ח ס"י). הרי כולם יודעים שאסור בשבת לערות מים חמים ישירות מהמיחם על גבי עלים של תה, וזה נקרא

'עירו מכלי ראשון', שאסור מפני שהוא מבשל כדי קליפה. וכן אדם שרגיל לקחת את עלי הירק לאחר ששרה אותם בסבון ולשטוף אותם תחת מים חמים שהיז סולדת בהם, כי כך הם מתנקים יותר טוב, אסור לו לעשות כך בשבת, שהרי בכך הוא מבשל את הירק כדי קליפה, ואפילו שהוא רוצה לנקות אותם יותר טוב – אסור. ומדין זה קשה על הרמ"א, שהרי אם יש במים החמים כח כדי לבשל כדי קליפה, אם כן ודאי שיש בהם גם כח להבליע ולהפליט, וכיצד הרמ"א התיר. ויש בזה אריכות בפוסקים.

מכל מקום למעשה יש לנו גם את דעת הראשונים שסוברים שאין עירו מכלי ראשון מבשל כלל, ועוד נימוקים, ולכן להלכה האחרונים כתבו להכשיר את הכלים האלה. וכך פסק בספר ערך השלחן (ס"ק ט"ו) להקל בדיעבד. ועל כל פנים, מי שיכול להחמיר להגעיל את הכלים האלה, או לפחות להמתין עשרים וארבע שעות לפני שיעשה בהם שימוש, זה הדבר בטוב ביותר. (עי' בכף החיים אות נ"ב, ובהוראה ברורה ביאור "ל"ד"ה אבל אם).

לסיכום: א. לכתחילה יש לייחד כיוור לחלבי בנפרד וכיוור לבשרי בנפרד. **ב.** אם אינו יכול, יש להיזהר שלא לפתוח את המים החמים כשיש בכיוור גם כלים עם שאריות של חלב וגם כלים עם שאריות של בשר. **ג.** אם נעשה מעשה ושטף כלים עם חלב וכלים עם בשר יחד במים חמים, להלכה רצוי להגעיל את הכלים האלה, או לפחות להמתין עשרים וארבע שעות לפני השימוש בהם, ואם גם זה קשה לו, יכול להשתמש בהם גם בלי הגעלה ובלי המתנה.

הכשרת כיוור שספק השתמשו בו איסור

ב. שאלה: בהמשך לשאלה הקודמת, מי שנכנס לדירה חדשה ויש כאן כיוור אחד בלבד בבית, ואינו יודע במה

השתמשו הדיירים הקודמים בכיוור – האם לבשר או לחלב או חלילה לשניהם יחד, מה הדין?

תשובת הרב: כאן הדין יותר קל, כיון שבשאלה הקודמת הנידון היה גם לגבי הכלים עצמם שדרך תשמישם בחמין, ולכן יש צד שצריך להגעיל אותם. אבל כאן, כיון שודאי לנו שרוב תשמישם של הכיוור הוא בצונן, אם כן הכיוור מותר. דין זה מקורו בגמרא בסוף מסכת עבודה זרה (דף ע"ה ע"ב), ששם מבואר שאם יש לאדם כוסות וקיתוניות של גוי, מכשירים אותם בצונן. וכך פוסק מרן בשלחן ערוך (יו"ד סימן קכ"א ס"א). אפילו שלפעמים משתמשים בהם ברותחים, אף על פי כן, כיון שרוב תשמישם בצונן, הדרך להכשירם היא בשטיפה בלבד. ולכן מעיקר הדין הכיוור אינו צריך כלל הכשרה כיון שרוב תשמישו בצונן.

והרמ"א (סי' קכ"א ס"ה) כותב שאפילו כלים שתשמישם בצונן, אם יש לחוש שחממו בו יין, נוהגים להגעיל. ואפילו תיבות ושלחנות שקונים מהגוים, נוהגים להגעיל שמא נשפכו עליהם חמין. ובדיעבד אין לחוש לכל זה. וגם מרן השלחן ערוך הזכיר את המנהג להכשיר בהלכות פסח (סי' תנ"א ס"ב), וכתב שרגילים להכשיר על ידי עירו.

אחר מה שאמרנו, למעשה גם בכיוור לכתחילה יש להכשיר. ואפילו שהכיוור הוא כלי חרס, ולא מועיל הכשר בכלי חרס, אפשר להקל בכיוור. (חזון עובדיה פסח עמ' קנא). מה צורת ההכשרה? קודם כל יגב היטב את הכיוור, ולאחר מכן ישפוך עליו מים רותחים מקומקום חשמלי. והטעם שצריך לנגב קודם את הכיוור הוא מפני שאם הכיוור יהיה רטוב, המים שעליו יצננו את המים החמים שהוא שופך מהקומקום וההכשרה לא תועיל. הדין הזה הוא לכל האיסורים, ובין אם אתה רוצה להפוך את הכיוור משימוש בשרי לחלבי או להיפך, ובין אם אתה

רוצה להכשירו לפסח¹, וכן אם אתה רוצה להכשירו מאיסור גמור שהשתמשו בו, תהליך ההכשרה הוא כמו שאמרנו.

ויש לשים לב שבשעה ששופכים את המים החמים מהקומקום, שהמים יגעו בכל נקודה ונקודה שבכיוור, וזאת מפני שאם יש נקודות שהמים לא נשפכים עליהם ישירות מהקומקום אלא רק זורמים אחר כך על הנקודות האלה, הנקודות האלה לא הוכשרו מעירוי מכלי ראשון, אלא המים הגיעו אליהם רק אחרי שהוערו מהכלי והצטננו מעט, ולכן יש להשתדל לשפוך את המים בבת אחת ובמהירות על כל הכיור, ובכך כל הכיור מוכשר.

דין "בחזקת בשרי"

ג. שאלה: הלכתי לקנות אוכל ממסעדה שמוכרת אוכל מוכן לשבת, בין היתר קניתי גם סלטים והיה כתוב עליהם "בחזקת בשרי", מה זה אומר "סלטים בחזקת בשרי", האם אחרי שאכלתי חומוס כזה אני אמור להמתין שש שעות?

תשובת הרב: כוונת המושג "מאכל בחזקת בשרי" הוא מאכל פרווה, שלא הקפידו להכין ולאחסן אותו בכלים נקיים מבשר. ולכן יתכן שהכניסו את המאכל הפרווה בכלי שרגע לפני כן נגע במרק עם העופות או הבשר. או מקרים אחרים דומים לזה. כלומר, יש כאן חשש שהתערבב האוכל הבשרי יחד עם האוכל הפרווה. זו הכוונה "בחזקת בשרי".

וההלכה למעשה בזה היא כך: מרן כותב (סי' צ"ה ס"ב): "ביצה שהתבשלה במים בקדירה חולבת, מותר לתת אותה בתוך התרנגולת ואפילו לכתחילה. אבל ביצה שהתבשלה בקדירה עם בשר, אפילו היא עם קליפתה, אסור לאכול אותה בכוח". נמצא שמפורש בשלחן ערוך

שאסור לאכול דבר שהתבשל עם בשר יחד עם גבינה וכיוצא בזה. והוא הדין אם הביצה לא התבשלה עם בשר, אלא שנגעה בבשר וקיבלה טעם או מעט מהתבשיל של הבשר. ולכן, בשאלה שנשאלה כאן, ההלכה היא שאין לאכול את החומוס שהוא בחזקת בשרי יחד עם גבינה וכיוצא בזה.

וכל זה הוא רק לענין האם מותר לאכול יחד עם גבינה, אבל יש כאן עוד שאלה, האם צריך להמתין שש שעות בין אכילת דבר שהוא בחזקת בשרי לבין אכילת גבינה או שיכול לאכול מיד לאחריו אוכל חלבי?

ובכן, יש בזה מחלוקת גדולה. דעת הש"ך (סי' פ"ט ס"ק י"ט) שאם אדם בישל מרק או אורז או כל דבר אחר שהוא פרווה, בקדירה שנשאר בה קצת ממרק בשרי שהתבשל בה קודם לכן, אינו צריך להמתין שש שעות בין האוכל הפרווה לאכילת דבר חלבי. יש שחולקים על הש"ך, ויש הרבה אחרונים שמקילים [כן פסקו להקל הב"ח (ביו"ד סי' פט ס"ד ובאו"ח ריש סי' קע"ג), הש"ך (סי' פט ס"ק י"ט), הפר"ח (ס"ק י"ט), מנחת יעקב (כלל ע"ו ס"ק י"ג), לחם הפנים (ס"ק כ"ד), חגורת שמואל (ס"ק כד), אורח מישור (אות ה), בית דוד בסטריץ (סי' פט ס"ג), מחצית השקל (ס"ק י"ט), חכמת אדם (כלל מ' סעי' יג), קיצור שו"ע גאנצפריד (סי' מ"ו ס"י), והגאון בעל המשנה ברורה בספרו נדחי ישראל (פל"ג ס"ה), ובס' ערוך השלחן (סעי' י"ג), ובס' מקדש מעט (ס"ק י"א), ובס' עצי העולה (סי' פט סק"ו), ובשו"ת אגרות משה (חיו"ד ח"ב סי' כו), ובשו"ת שרגא המאיר (ח"ז סי' יט אות א'). עיין בכ"ז בשו"ת חקרי הלכה חיו"ד סי' י' אות ג']. וכיון שזה מנהג להמנע מאכילת חלב אחר תבשיל בשר, בדבר שעיקרו אינו אלא מדרבנן, וגם יש עוד צירופים, ספיקא דרבנן לקולא, ולכן העיקר להלכה כדעת הב"ח והש"ך וסייעתם שאפשר לאכול גבינה מיד לאחר אותו מאכל. אבל על כל פנים צריך לשטוף ולהדיח את פיו.

¹ ומרן רבנו עובדיה יוסף ע"ה כותב בחזון עובדיה שם (עמ' קנ"א), שבהכשרה לפסח, כיון שהשיש עשוי מחרס, נכון וראוי לערות עליו מים חמים שלש פעמים.

לסיכום: אסור לאכול דבר שהוא "בחזקת בשרי" יחד עם חלב. אבל אדם שאכל דבר כזה, אינו צריך להמתין ששעות בינו לבין אכילת מאכלי חלב, אלא די לו בשטיפת וקינוח הפה.

אפיית עוגה חלבית בתנור בשרי ואופן הכשרת התנור
ד. שאלה: האם מותר לאפות עוגת גבינה בתנור שצלה בו בשר בגריל?

תשובת הרב: בשעה שצולים בשר בתנור, כל התנור מתמלא בזיעה שעולה מהבשר, ולכן לא יאפה בתנור כזה עוגה חלבית. וזה כמו שאדם מבשל בשר בסיר, ומיד לאחר מכן – בלי שטיפה ובלי ניקוי כלשהו – מבשל בו חלב. אמנם זה לא ממש אותו דבר, כי במקרה שלנו השומן לא ממש נגע בדפנות של התנור, אבל זה לא משנה, כי השומן התאדה ונדבק בדפנות התנור, והשומן ממש מורגש שם, ולכן לא אופים בו עוגה חלבית.

כדי שיהיה מותר לאפות בתנור הזה עוגה חלבית, צריך להכשיר אותו. ואקדים ואומר, שהמגן אברהם (או"ח סי' תק"ט ס"ק י"א) כותב שיש מנהג (אצל האשכנזים) שלא מכשירים כלים מבשר לחלב ומחלב לבשר, כיון שחוששים שמא יתרגלו כל הזמן להכשיר מאחד לשני, ויכולים חלילה לבוא לידי שכחה ויבואו לבשל ולאכול בשר בחלב. אלא אם כן רוצים להכשיר את אותו כלי לפסח, אז אגב ההכשרה שלו לפסח אפשר גם להעביר אותו מחלב לבשר או להיפך (שו"ת חתם סופר סי' ק"י). משנ"ב סי' תנ"א ס"ק י"ט). אבל מרן החיד"א במחזיק ברכה (או"ח סי' תק"ט ס"ב) כותב שאנחנו הספרדים נוהגים להקל בזה, שמותר להכשיר כלי מבשר לחלב ולהיפך, ולא חוששים לטעות שיכולה לקרות (וע"ע בשדי חמד אס"ד מערכת ה' אות ל"ו).

כיצד מכשירים תנור? קודם כל יש לנקות היטב את התנור על ידי מסיר שומנים וכיוצא בזה, לאחר מכן צריך לחמם אותו בחום הגבוה ביותר, בערך עשרים דקות -

חצי שעה. ויש אומרים שצריך שעה, והעיקר הוא שיהיה ידוע לנו שכל דפנות התנור התחממו היטב, ואז אפשר לאפות בו עוגה חלבית או פיצה וכדומה.

לכתחלה ימתין עשרים וארבע שעות, אבל אם הזמן דחוק אפשר להקל (עי' בשו"ת יביע אומר ח"ה חיו"ד סי' ז. ובס' מעין אומר ח"ד פ"א סי' כד בשם מרן הגר"ע יוסף שהיקל למי שזמנו דחוק שא"צ להמתין עשרים וארבע שעות, ויסמוך על כך שחומר הניקוי פוגם את הטעם).

חשוב להדגיש, שכל ההכשר מועיל רק לתנור עצמו, אבל לתבניות לא מועיל ההכשר, ולכן יש להניח את העוגה הזו בתבניות חדשות, או להניח תבנית חד פעמית על גבי רשת חדשה.

נ"ט בר נ"ט בשלא ידוע מראש

ה. שאלה: אפינו עוגה פרווה בתנור בשרי לאחר שניקינו אותו, האם מותר לאכול את העוגה הזו יחד עם כוס נס חלבי?

תשובת הרב: הנידון הזה נקרא בהלכה "נותן טעם בר נותן טעם", ובקיצור "נ"ט בר נ"ט", ויש בזה מחלוקת בין האשכנזים לספרדים. ונסביר: התנור הזה אמנם נקי, אבל הוא לא הוכשר, ולכן התנור הזה עדיין נשאר בשרי כי בדפנות שלו בלוע טעם של בשר. כאשר מכניסים את העוגה לתנור, האדים של העוגה נכנסים בדפנות התנור, והתנור מפליט את הטעם של הבשר שהיה בלוע בו והוא נכנס לתוך העוגה, ואם כן בעוגה הזו יש טעם של בשר.

ומה הכוונה "נ"ט בר נ"ט"? הכוונה היא כך: כשבישלו בכלי הזה בשר, הזיעה של הבשר נכנסה בתנור ונתנה טעם בדפנות שלו, וזה ה"נותן טעם" הראשון, ולאחר מכן דפנות התנור נתנו טעם בעוגה, וזה ה"נותן טעם" השני. וכיון שזה נעשה בשתי דרגות, הטעם שהגיע לעוגה הוא חלש יותר. ובנוסף לזה הטעם הוא "דהיתרא", דהיינו, הטעם של הבשר הוא לא טעם של איסור (של בשר נבילה או חזיר), אלא טעם כשר ומהודר,

ועבשיו אתה רוצה לקחת את אותו טעם היתר שנשאר, שבנוסף לזה שהוא חלש מאד הוא גם של היתר, ורוצה לאכול אותו יחד עם חלב.

ובזה נחלקו רבותינו. כותב מרן בשלחן ערוך (סי' צ"ה ס"ב): "ביצה שנתבשלה במים בקדירה חולבת, מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפילו לכתחילה". זה בדיוק אותו נידון שבשאלה שלנו רק במקרה הפוך, דהיינו שבאן מרן מדבר על מאכל פרווה שהתבשל בקדירה חלבית, והדין הוא שמותר לאכול אותה יחד עם עוף. ואם כן נמצא שלפי מרן, מותר לאכול את העוגה הזו שנאפתה בכלי בשרי יחד עם כוס חלב.

אבל הרמ"א כותב: "ויש מחמירים בצלייה ובישול לאסור נותן טעם בר נותן טעם, והמנהג לאסור לכתחילה, ובדיעבד מותר בכל ענין". זאת אומרת, שלדעתו אסור לכתחילה לאכול את העוגה הזו יחד עם כוס חלב. ורק בדיעבד, דהיינו אם כבר עירב גבינה בעוגה הזאת, מותר לאכול אותה כך.

ולכן הלכה למעשה, דעת מרן שאם התנור היה נקי מבשר, מותר לאכול את העוגה הזו יחד עם חלב אפילו לכתחילה. וכן הדין לספרדים. אבל למנהג האשכנזים אסור לכתחילה לאכול אותה יחד עם הנס החלבי.

נ"ט בר נ"ט בידוע מראש

ו. שאלה: האם מותר לבשל אורז או פסטה בסיר בשרי, כאשר אני יודע שאחר כך אוכל את האורז או הפסטה עם גבינה?

תשובת הרב: נחלקו בזה הפוסקים במשך דורות, וגם בימינו הדעות חלוקות בזה. מרן כותב (סי' צ"ה ס"א): "דגים שהתבשלו או שנצלו בקדירה של בשר רחוצה יפה שאין שום שומן דבוק בה, מותר לאוכלם בכותח, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא". זאת אומרת שמאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי, מותר לאוכלו יחד עם גבינה, וזה מהטעם שהזכרנו בשאלה הקודמת, שיש

כאן נ"ט בר נ"ט דהיתרא, שהרי הבשר נתן טעם בקדירה והקדירה נתנה טעם בדגים, בפסטה או באורז. וכאן נחלקו האחרונים בדעת מרן, האם מרן מתיר דוקא לאחר שנעשה מעשה ובישלו כבר את הדגים בקדירה הזו, ובאמת לכתחילה צריך לבשל את האורז הזה בסיר פרווה או חלבי. או שמרן מתיר גם באופן שהאדם יודע מראש שהוא הולך לאכול את האורז הזה יחד עם גבינה. ואותה המחלוקת היא גם בשאלה הקודמת, האם כשאדם יודע מראש שהוא הולך לאכול את העוגה הזו יחד עם חלב, האם מותר לו לכתחילה לאפות אותה בתנור בשרי או שהוא צריך קודם כל להכשיר את התנור ורק אחר כך לאפות אותה.

המחלוקת בזה גדולה מאד, ויש לנו מצד אחד חלק מגדולי האחרונים שמצדדים לאסור, וכך דעת מרן ראש הישיבה שליט"א (בהסכמתו לס' טעמו וראו, ובשו"ת מקור נאמן ח"ב סי' תקפ"ח, תקפ"ט), ומצד שני חלק מגדולי האחרונים שמצדדים להקל. וכך דעת מרן רבנו עובדיה יוסף בשו"ת יביע אומר (ח"ט סי' ד'). [וע"ע בשו"ת חקרי הלכה חיו"ד סי' י' אות ז'].

אבל למעשה, גם אלה המחמירים, כתבו הפוסקים שיש להקל בזה אם עברו עשרים וארבע שעות משעה שהתבשל בסיר הזה או נאפה בתנור הזה המאכל הבשרי, ובאופן זה מותר לכתחילה לאפות את העוגה הפרווה על מנת לאכול אותה יחד עם כוס נס חלבי.

לסיכום: אם עברו עשרים וארבע שעות משעת בישול או אפיית האוכל הבשרי והתנור או הקדירה נקיים, מותר לאפות או לבשל בהם אוכל פרווה אפילו שידוע מראש שיאכלו אותו עם דבר חלבי.

אבל אם לא עברו עשרים וארבע שעות, יש בזה מחלוקת גדולה בהלכה, כפי שהזכרתי.

ולכל הדעות, לספרדים אם כבר בישלת או אפית את המאכל הפרווה, מותר לאכול אותו עם גבינה אפילו שלא עברו עשרים וארבע שעות.

שולחנות נפרדים לחלבי ובשרי או פריסת מפה

ז. שאלה: אני בחור ישיבה, וראיתי שמקפידים שם להניח מפת ניילון בארוחת צהריים שהיא בשרית, ואילו בארוחת בוקר וערב שהם ארוחות חלביות אנחנו אוכלים על השלחן. אנחנו בביתנו לא מקפידים על זה. רציתי לשאול האם באמת צריכים להקפיד על כך?

תשובת הרב: כתב מרן בשלחן ערוך (סי' פ"ט ס"ד): "אסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר". והכוונה גם במקום שאוכלים אוכל צונן. וכתב בספר מעדני השלחן (מטעמי השלחן ס"ק ט"ו) שזה דוקא במפה שעשויה מבד, שאז יש לחשוש שבשעה שאוכל עליה בשר, יכול להיות שייתפסו על המפה שיריים מהבשר, ואז גם לא כל כך מבחינים בהם, וכשיאכל חלב לאחר מכן השיריים יכולים להדבק באוכל החלבי וחלילה יכול לבוא לידי איסור. אבל כאשר אדם אוכל על שולחן שעשוי מפורמייקה או שמכוסה בשעוונית וכיוצא בזה, יכול להעביר לאחר מכן סמרטוט ולנקות היטב את השולחן לאחר הארוחה הבשרית ויוכל לאכול עליו אחר כך גבינה או כל דבר חלבי אחר (ע"ע בהוראה ברורה ס"ק נ"ב).

ולכן, מה שנוהגים בביתו של השואל, אין בזה שום בעיה ולא בזה אסור מרן. אם אוכלים אוכל צונן. ובכל זאת, במקומות ציבוריים כמו בישיבה וכדומה, כדאי להקפיד להניח מפה על השולחן בארוחה הבשרית, וזאת מפני שבמקומות כאלה לא תמיד הניקיון הוא טוב טוב, ויכול להיות שלפעמים יישאר על אחד השולחנות קצת חלב ויש חשש שמא האוכל הבשרי יידבק בו.²

חשוב להדגיש, שאם אוכלים על השולחן ממש, ודאי שיש להקפיד לא להניח דבר חלבי חם על שולחן שהניחו עליו דבר בשרי חם, כיון שהשולחן מפליט לתוך המאכל החלבי את הבשר הבלוע בו (עי' בפתחי תשובה סק"ח בשם הרדב"ז בתשובה ח"ב סי' תשכ"א), וכמו שמקפידים לא לאכול דבר חלבי חם בצלחת בשרית. וזה פשוט, אבל צריך להזהיר בזה כי לא תמיד כולם שמים לב.

מים שנותחו בכלי לאחר עירוי לתבשיל עם בשר

ח. שאלה: מי שהרתיח מים בקומקום חשמלי ושפך מהם לתוך סיר מרק בשרי שעמד על האש, האם מותר לו להכין מהמים שנותרו בקומקום בקבוק מטרנה לתינוק?

תשובת הרב: קודם כל נבאר מה הבעיה שלכאורה יש בזה. בשעה שהוא מערה את המים לתוך הסיר עם המרק, יש לחוש שמא האדים שעלו מהמרק נכנסו לתוך הקומקום ונבלעו בדפנותיו (עי' סי' צ"ב ס"ח, וסי' ק"ה ס"ג), ולכאורה יש לאסור לשפוך מהקומקום הזה מים למטרנה חלבית, כי הקומקום פולט את טעם הבשר למים שבתוכו והם מתערבבים עם המטרנה.

למעשה, הגאון הרב שלמה זלמן אויערבאך (במכתב שנדפס בס' מאור השבת ח"ב עמ' תקפ"ה) פסק להקל, אם האדים שעולים מהמרק אינם חמים בשיעור שהיד סולדת בהם. וטעמו, שלא תמיד יש אדים שנכנסים לתוך הקומקום, וגם אם נאמר שהאדים אכן נכנסו פנימה, מסתמא יש ששים.

וגם יש להקל מפני שיש בזה נ"ט בר נ"ט בר נ"ט דהיתרא. דהיינו, האדים שהיו בתוך הסיר של המרק קלטו טעם של בשר וזה ה"נותן טעם" הראשון, ולאחר מכן נכנסו לתוך הקומקום ונבלע הטעם שבהם בתוך

² ויש על זה מליצה "אשרי אדם שזוכה לשני שולחנות". וכך כותב הרב שיירי כנסת הגדולה (או"ח סי' קע"ג הגהב"ו אות ו') "והמהדרין זוכין לשני שולחנות", וכונתו שאשרי אדם שמקפיד לא לאכול חלב

תושבת הרב: כאן יש שתי סיבות להתיר. א. סתם כלים אינן בני יומן, ומסתמא הכף החלבית אינה בת יומא ולכן אינה יכולה לאסור את האוכל. ב. יש כאן נ"ט בר נ"ט דהיתרא, דהיינו, כיון שהכף נגעה רק באורז, והיא לא נגעה ממש בבשר אלא רק בדבר שהתבשל בכלי בשרי שגם הוא רק נותן טעם, הדין שמותר כדן כל נ"ט בר נ"ט דהיתרא. (עי' בש"ע סי' צ"ה ס"ג. ואף לרמ"א שם מותר באינו בן יומו).

שכח והשתמש בכלי חלבי לבשר

יא. שאלה: טיגנתי שניצל ובטעות הפכתי את השניצל עם מזלג חלבי, מה הדין?

תשובת הרב: עלינו לבדוק אם השתמשו במזלג הזה בדבר חלבי חם בעשרים וארבע שעות האחרונות, או לא. אם השתמשו בו בחלב בעשרים וארבע שעות האחרונות, יתכן שהשניצל נאסר, מפני שיכול להיות שאין ששים בשניצל כנגד המזלג, ולכן השניצל נאסר. אבל אם עברו עשרים וארבע שעות משעה שהשתמשו במזלג הזה בחלב חם, השניצל מותר. מפני שהטעם של החלב שיש במזלג לאחר עשרים וארבע שעות, הוא טעם פגום, והלכה בידינו שנותן טעם לפגם מותר. ואפילו אם אין ידוע לנו אם נעשה בו שימוש בחלב חם בעשרים וארבע שעות האחרונות או לא, גם כן הדין כך, כיון שחכמינו קיבלו שסתם כלים אינם בני יומן ומותרים. וכך פסק מרן בשלחן ערוך גם לגבי כלים של ישראל (יו"ד סי' קכ"ב ס"ו ס"ז).

כל זה הוא לגבי השניצל, אבל המזלג עצמו בכל מקרה נאסר וצריך הכשר (ש"ע סי' צ"ד ס"ד). דרך ההכשרה פשוטה ביותר: מנקים את המזלג היטב, לאחר מכן מכניסים אותו לתוך קומקום עם מים רותחים מבעבעים, מוציאים ושוטפים אותו במים קרים והוא מוכשר.

רק חשוב לציין, שהרמ"א (סי' קכ"א ס"ב) כותב שלא מגעילים שום כלי כשהוא בן יומו. ולכן יזהר לעשות את

דפנותיו, וזה ה"נותן טעם" השני, ולאחר מכן דפנות הקומקום נותנות טעם במים שהוא רוצה לתת לבקבוק עם המטרנה, וזה ה"נותן טעם" השלישי, ולכן מותר. ובפרט כאשר הכלי לא בן יומו, שבזה גם לרמ"א (סי' צ"ה ס"ב) מותר לכתחלה בנ"ט בר נ"ט. ומכל מקום, מי שרוצה להחמיר ובפרט מבני אשכנז, ישפוך את המים האלה וישתמש במים חדשים (ועי' לדיין הרה"ג רבי בנימין הכהן בקובץ ויען שמואל ח"ד סי' כ').

חלב על גבי חצובה

ט. שאלה: חיממתי חלב על הגז והחלב גלש, לא ניקיתי את הגז ולמחרת בישלתי על הגז ארוחה בשרית, האם יש בזה בעיה כל שהיא?

תשובת הרב: ראשית אקדים שבמצבים כאלה מומלץ מיד לנקות את הגז³. והדבר הטוב ביותר - שמלכתחילה יעמוד ליד החלב שעל הגז ויראה שהוא לא גולש, ואם הוא עולה למעלה מיד להנמיך או לכבות את האש.

אבל אם לא ניקו מיד את החצובה ועל זה חיממו סיר בשרי, צריך לדעת שמרן בשלחן ערוך (סי' צ"ב ס"ה) כותב שאותו החלב נבלע בדופן ועלול להכנס לתבשיל שבקדירה, והוא יכול לאסור את התבשיל הבשרי שנמצא בתוכה. והדין כך: אם יש בתבשיל ששים כנגד החלב שנשאר על גבי החצובה, התבשיל מותר. ואם אין ששים בתבשיל, שזה יכול להיות לדוגמא אולי בטיגון שניצל או חזה עוף וכיוצא בזה שהאוכל שבתוך הסיר מועט, ויתכן שאין ששים בשניצל כנגד החלב שעל החצובה, במקרה כזה גם המאכל וגם הסיר נאסרים.

כף חלבית בתבשיל פרווה שהתבשל בקדירה בשרית

י. שאלה: בטעות ערבבתי בכף חלבית אורז שהתבשל בסיר בשרי, אבל אין בסיר עוף או בשר. מה עלי לעשות?

³ וטוב יעשה הבעל אם לא יעיר לאשתו למה לא ניקתה שם או למה לא שמה לב, וכאן זה המקום של הבעל לעזור בבית. צריך לדעת שאין לאשה עשר ידים, ולא תמיד היא יכולה לעמוד בכל הדרישות שיש, הן מבחינה פיזית והן מבחינה נפשית.

ההגעה רק לאחר עשרים וארבע שעות משעה שהשתמשו במזלג (ועי' בש"ע או"ח סי' תנ"ב ס"ב ובכה"ח שם אות ל"ד, ובהוראה ברורה סי' קכ"א ס"ב בביאור"ל הארוך בסוה"ס).

שימוש ברשת בשרית לעוגה חלבית

יב. שאלה: אדם שניקה את התנור שצלה בו בשר, וחימם אותו במשך שעה בחום הגבוה ביותר, האם רשאי להשתמש בתבניות שבו או ברשת שמניחים עליה את התבניות?

תשובת הרב: ישנה בעיה להשתמש ברשת הזו. ונסביר: בשעה שצולים בתנור הזה בשר, השומן של הבשר מתאדה ועולה זיעה והיא נדבקת בכל מה שנמצא בתנור. ואם כן, אם שמים אחר כך עוגת גבינה בתוך התנור, האדים של העוגה גם הם נכנסים בתוך הרשת, ונמצא שנבלעים בתוך הרשת הזו גם אדים של בשר וגם אדים של גבינה, ולכן לא מומלץ להשתמש בה כשאופים בתנור עוגת גבינה.

יש שתי פתרונות לבעיה הזו. הפתרון הראשון והטוב ביותר הוא, שיערה מים רותחים מכלי ראשון על גבי הרשת הזו, ובכך הוא מכשיר אותה לגמרי. ויש גם דרך שניה שהיא פחות עדיפה, והיא שיעטוף את הרשת היטב בנייר כסף ויוודא שהיא אטומה לגמרי ולא יכולים לחדור אליה אדים, ובאופן זה אפשר להניח את התבניות של עוגת הגבינה על גבי הרשת הזו.

הילולת מרן הגה"ק בעל ה"איש מצליח" זצוק"ל

יג. לסיום, אם אפשר כמה מילים מהרב על ההילולא הגדולה בשבוע הבא.

דברי הרב: כידוע, בשבוע הבא ביום שלישי חל יום ההילולא של סבא מרן הגאון הקדוש רבנו מצליח מאזוז זצוק"ל שהקים עולה של תורה, והיום רבבות יהודים נהנים מאור תורתו, ומאור תורת בניו ותלמידיו ותלמידיהם. אחים יקרים! מצוה גדולה לתת כח וסיוע למפעל חייו, לתמוך בישיבת "כסא רחמים" בראשות בנו מרן ראש הישיבה מופת הדור והדרו רבנו מאיר מאזוז שליט"א, ולהמשיך את הפצת התורה בדרך אבותינו ורבותינו המסורה לנו מדור דור.

כל אחד ואחד ישתדל לרכוש לפחות כרטיס הגרלה אחד, ובכך הוא זוכה להיות שותף עם הקב"ה בהחזקת עולם התורה, ויבורך בברכת התורה "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת". אשריו ואשרי חלקו, בזה ובבא, ויבורך מפי עליון בשפע ברכות, בבריאות איתנה, באורך ימים ושנות חיים, בשלום, בשלחה, בנחת רוח מכל יוצאי חלציו, בעושר ואושר אמן ואמן.

יהי רצון שדברי התורה שאמרנו היום יהיו לרפואת הרב יחזקאל בן גאולה שאבנו, שהקב"ה ישלח דברו וירפאהו ויחלימהו מהרה, אמן ואמן.

השיעור נמסר ביום ראשון י"ב טבת תשפ"א

כמידי יום ראשון בשעה 12 בצהריים בערוץ "קול ברמה"

בית ההוראה פתוח 24 שעות ביממה, בטלפון: 03-5500228

העלון מוקדש לעילוי נשמת ולזכות גאון ישראל מרן הגאון האדיר רבנו **מצליח מאזוז** בן רחל זצוק"ל זיע"א

עורך: הרה"ג ר' שלמה נחום שליט"א. ביקורת: הרה"ג ר' אביחי סעדון והרה"ג ר' יצחק מאזוז שליט"א

העלון לא הוגה ע"י מוה"ר ונכתב על דעת המערכת בלבד

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה, וכן לשליחת שאלות לשיעור, וליצור קשר במייל - A025606532@gmail.com

ניתן להאזין לשיעור זה ולשאר שיעורי מורנו הרב שליט"א בקו "תורת חיים" 02-5606532